

ΠΕΡΙ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

Είμαστε άτομα που ζούμε και δραστηριοποιούμαστε στην ευρύτερη περιοχή της πλατείας Αμερικής, μπορεί να έχουμε μεγαλώσει σε αυτές τις γειτονιές, μπορεί να είμαστε λίγα χρόνια εδώ, να δουλεύουμε, να έχουμε τις σχολές μας σε αυτά τα μέρη. Σε μικρό χρονικό διάστημα αντιληφθήκαμε ότι κάθε γειτονιά μιας χαοτικής μεγαλούπολης, όπως η Αθήνα, αποτελεί ένα ζωντανό κύτταρο και ότι ανέκαθεν γίνονταν προσπάθειες συσπείρωσης του κόσμου στις γειτονιές. Αυτό σηματοδοτούσε έναν ενεργό πυρήνα αντίστασης στις καταπιέσεις και ένα πυρήνα συλλογικοποίησης των ζωών των κατοίκων, έναν εντέλει έναν πυρήνα-ανάχωμα στις ορέξεις των εκάστοτε ισχυρών, είτε αυτοί λέγονται κράτος και δήμος, είτε τοπικό αφεντικό, είτε φασίστας/σεξιστής γείτονας. Έτσι αποπειραθήκαμε να καταγράψουμε και σχολιάσουμε τις αλλαγές που έχουν προκύψει μέσα στα χρόνια τόσο στη μορφολογία της γειτονιάς μας όσο και στις συνθήκες ζωής σε αυτήν.

Η προσπάθεια μας λοιπόν, να προσεγγίσουμε το θέμα της γειτονιάς δε γίνεται ούτε με επιστημονικούς όρους, γιατί κάτι τέτοιο δε μπορούμε και δε θέλουμε να το κάνουμε, ούτε με όρους εξωτερικής παρατήρησης. Αντίθετα, επειδή αποδεχόμαστε ότι η πόλη είναι ένα πεδίο που αλλάζει μορφή ανάλογα με το πώς "βιώνεται" από τον κόσμο που τη βιώνει, νιώσαμε την επιθυμία για μία εκ των έσω και βιωματική καταγραφή κάποιων καταστάσεων από τη δική μας οπτική.

Η οπτική μας εκκινεί από τη θέση μας ως άτομα που βλέπουμε, μέσα από τις αναδιρθώσεις στη γειτονιά, οι ζωές μας να υποτιμούνται και να παραγκωνίζονται στο βωμό του κέρδους και για αυτή τη θολή "τάξη και ασφάλεια".

Οι αλλαγές αυτές συνιστούν αποτελέσματα τόσο της συναναστροφής του πληθυσμού, αφού ούτως ή άλλως οι πόλεις είναι "ζωντανές", όσο και των συνεχόμενων πιέσεων από το κράτος και το κεφάλαιο που ψάχνει να ικανοποιήσει τα εκάστοτε συμφέροντα του και να φιμώσει κάθε φωνή ή κοινωνική δομή και δράση που αντιτίθεται στις βλέψεις του.

Τον τελευταίο καιρό οι πιέσεις αυτές, με πρόσχημα και την αντιμετώπιση της πανδημίας και με πάτημα στην απομόνωση των ανθρώπων έχουν αλλάξει δραματικά τον τρόπο που διαρθρώνονται οι ζωές μας στην πόλη. Το βλέπουμε να εκτυλίσσεται καθημερινά γύρω μας είτε μέσω καταστολής πορειών, στεκιών, κοινωνικών δομών ακόμα και πράξεων αλληλεγγύης προς συνανθρώπους μας (π.χ. προσαγωγές για διάθεση ρούχων σε λαϊκή για ανθρώπους που έχουν ανάγκη).

Η κρατική διαχείριση μιας περιοχής του κέντρου της Αθήνας και συγκεκριμένα μιας περιοχής με τα χαρακτηριστικά της πλατείας Αμερικής περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: τη διατήρηση ενός κομματιού της κοινωνίας σε καθεστώς φτώχειας, αβεβαιότητας και ευαλωτότητας (μετανάστριες/μετανάστες, εργατική τάξη), την "αναβάθμιση" και τον εξευγενισμό που με σκοπό την εμπορική εκμετάλλευση της περιοχής αποκλείει πολλούς, τη διαχείριση και επιτήρηση του πληθυσμού και την άμβλυση των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν εμπορικά.

Στη γειτονιά μας όσον αφορά το μεταναστευτικό υποκείμενο δε θα μπορούσε παρά να ακολουθείται η πάγια ρατσιστική πολιτική του ελληνικού κράτους η οποία εκδηλώνεται ενδεικτικά με τα πογκρόμ σε πλατείες και τη μεταφορά ανθρώπων σε καμπ (βλ. Πλατεία Βικτωρίας Ιούλιος 2020), με τη φτωχοποίηση (αποκλεισμός από το αμκα, εξαναγκασμός σε δουλειές με άθλιες συνθήκες εργασίας), με τις επαναπροωθήσεις και την κακομεταχείριση στα ΑΤ των γειτονιών μας, με τους καθημερινούς ρατσιστικούς ελέγχους χαρτιών στο δρόμο.

Οι "φιλάνθρωποι" ΜΚΟ στο ίδιο μήκος κύματος με το κράτος, απαντούν με εξώσεις αφήνοντας μετανάστες ξεκρέμαστους. Παράλληλα, το φρόνημα των "ελληναράδων" επιτάσσει εθνικιστικά συλλαλητήρια που μεταξύ άλλων σιγοντάρουν τις προσπάθειες του κράτους να διώξει κόσμο απ' τη γειτονιά και ανοίγουν το δρόμο στην πολυπόθητη ανάπτυξη που αφήνει απ' έξω τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα.

Ταυτόχρονα, το κράτος συνεπές προς την κατεύθυνση της ποινικοποίησης κάθε μορφής αγώνα, επιφυλάσσει προσαγωγές και συλλήψεις σε όποιο άτομο στέκεται έμπρακτα αλληλέγγυο στους μετανάστες.

Με αφορμή την διαχείριση του μεταναστευτικού, το κράτος βρίσκει ευκαιρία να εξαπλωθεί και να εντείνει την επιτήρηση και την αστυνομοκρατία, τη διαχείριση κάθε τομέα των ζώων μας. Βρίσκει ευκαιρίες, όπως η παραμονή μεταναστών στην Πλ. Βικτωρίας το καλοκαίρι του 2020 για να εδραιώσει και να νομιμοποιήσει στις συνειδήσεις των κατοίκων την παρουσία μόνιμων αστυνομικών δυνάμεων στην πλατεία που κοιτάνε στραβά και τραμπουκίζουν κόσμο, για να φέρει κλούβες και για να ξηλώσει παγκάκια και να μην τα ξαναβάλει ποτέ πίσω στη θέση τους.

Ξεκινώντας από το παράδειγμα της Κυψέλης και παρακολουθώντας τις εξελίξεις στις γύρω περιοχές (Βικτώρια, Πατήσια) είδαμε ότι η αυξημένη αστυνομοκρατία στους δρόμους και η συντονισμένη προσπάθεια από πλευράς κράτους και αφεντικών να βιώνεται ο δημόσιος χώρος μόνο για εμπορικούς σκοπούς και με καταναλωτικούς όρους (βλ. επίθεση μπάτσων στην πλ. αγίου γεωργίου το Μάιο του 2020) έρχεται μαζί με την «άνθιση» της αγοράς στην περιοχή (άνοιγμα νέων μαγαζιών κυρίως διασκέδασης, εξάπλωση ήδη υπαρχόντων μαγαζιών με προσθήκη τραπεζοκαθισμάτων στις πλατείες και τους πεζόδρομους π.χ. αγίου γεωργίου, φωκίωνος νέγρη), με τον πολλαπλασιασμό των διαθέσιμων διαμερισμάτων στην πλατφόρμα «airbnb» και τελικά με την εξώθηση των τιμών των ενοικιαζόμενων σπιτιών στην περιοχή.

Η «ανάπτυξη», «αναβάθμιση», «gentrification» ή όπως αλλιώς την ονομάζουν είναι παραπλανητική: το επίπεδο ζωής της πλειοψηφίας των κατοίκων δεν αναβαθμίζεται γιατί ενώ το κόστος ζωής στην περιοχή αυξάνεται, δεν αυξάνεται αντίστοιχα ο μισθός και τα έσοδα των κατοίκων. Αυτό έχει ως συνέπεια οι επενδύσεις που γίνονται στη γειτονιά, να εξωθούν σε αστεγία τον πληθυσμό και σε αναζήτηση φθηνότερης κατοικίας σε πιο υποβαθμισμένες περιοχές.

Στο παιχνίδι του εξευγενισμού παίρνει μέρος τόσο το κράτος (με επενδυτικά σχέδια όπως η κατασκευή μετρό στην πλατεία κυψέλης ή με σχέδια ανάπλασης όπως η πεζοδρόμηση ή η φύτευση δέντρων), όσο και το ιδιωτικό κεφάλαιο, με το real estate να ανθίζει (μαζική αγορά ακινήτων, αύξηση της αξίας τους μέσω ανακαινίσεων και εργασιών και διάθεση τους κατόπιν με υπέρογκα νοίκια, βλ. πολυκατοικίες στην Πλ. Βικτωρίας αγορασμένες από κατασκευαστικές εταιρείες).

Πέρα όμως από την αύξηση των ενοικίων και την εμπορική εκμετάλλευση μιας περιοχής, στα επενδυτικά αυτά σχέδια του «εξευρωπαϊσμού» και εκμοντερνισμού αναμφίβολα διακρίνουμε την καταστολή κάθε φωνής, έκφρασης ή μορφής διασκέδασης που δε συμβιβάζεται στα πρότυπα ή αντιδιαστέλλεται στα εμπορικά σχέδια. Για παράδειγμα, από τη μια παιδιά βάφουν με σπρέι τοίχους και βαγόνια για να αφήσουν το στίγμα τους μέσα στη γειτονιά και να οικειοποιηθούν το χώρο και από την άλλη ο δήμαρχος αθηνών ξοδεύει υπέρογκα ποσά για αντισπρέι σχεδιασμούς και καθαρισμό των δρόμων, προσπαθώντας ολοφάνερα με αυτό τον τρόπο να καταστείλει (ακόμα και) την ελεύθερη έκφραση και να μεταμορφώσει την γειτονιά σε ένα καθαρό, αποστειρωμένο από ερεθίσματα περιβάλλον. Με λίγα λόγια, η μόνη αποδεκτή κατάσταση της γειτονιάς είναι αυτή που ορίζεται από το κράτος, γι' αυτό και το ίδιο και τα όργανα του προσπαθούν να αφομοιώσουν ανατρεπτικούς τρόπους έκφρασης όπως το γκράφιτι, δίνοντας την έγκριση τους να σχεδιαστεί κάτι «αισθητικά ωραίο» ή κάτι που τονώνει τα πατριωτικά αισθήματα των κατοίκων (βλ. το γκράφιτι του φασίστα γκραφίτα εύρυτου μετά από πρόσκληση του δημάρχου αργυρούπολης-ελληνικού που δημιουργήθηκε συνοδεία παπά και μπάτσων). Για τον ίδιο λόγο υπάλληλοι καθαριστές του δήμου, επικαλούμενοι σαφώς την τάξη και ασφάλεια, κατεβάζουν απ' τους τοίχους με υπερβάλλοντα ζήλο αφίσες που μοναδικό σκοπό έχουν την ανάδειξη των προβλημάτων μας και την προσπάθεια συσπείρωσης του κόσμου της γειτονιάς

Τον ίδιο σκοπό έχουν οι εκφοβιστικές περιπολίες μπάτσων σε μέρη που ο κόσμος αράζει ή σε εκδηλώσεις και συγκεντρώσεις υπεράσπισης της ύπαρξης μας στο δημόσιο χώρο με όρους αλληλεγγύης, συντροφικότητας και διασκέδασης χωρίς όρους κατανόησης.

Η πανδημία του κορονοϊού υπήρξε η τέλεια ευκαιρία να ενταθεί η στοχευμένη επίθεση σε οτιδήποτε ανατρεπτικό και να αδρανοποιηθεί περαιτέρω ο κόσμος στις γειτονιές. Η καθολική φήμωση της γειτονιάς μέσω της αστυνομοκρατίας, του φόβου και της αποξένωσης μπήκε στην τελική ευθεία. Σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, επικράτησε ο πανικός, ο φόβος και η καχυποψία, συναισθήματα που οδήγησαν στο να βλέπουμε τους γείτονες μας σαν πιθανούς κινδύνους και όχι σαν συμμάχους.

Σαφώς η συνεισφορά των ΜΜΕ στην καλλιέργεια του κλίματος φόβου και πανικού υπήρξε καταλυτική. Τα ΜΜΕ εκτελώντας τις κρατικές οδηγίες, αποπροσανατόλιζαν σε καθημερινή βάση την κοινή γνώμη από τις ευθύνες του κράτους για την πλήρη κατάρρευση του δημοσίου συστήματος υγείας, μιλώντας για ατομική ευθύνη των πολιτών. Κράτος και ΜΜΕ ανήγαγαν την πανδημία σε όλους εμάς λες και εμείς ήμαστε υπεύθυνοι για την κατάσταση που εξελισσόταν και εξελίσσεται. Επιδόθηκαν σε μια φρενιτίδα τρομολαγνίας, καθοδηγούμενης επιδημιολογικής ενημέρωσης και παραπληροφόρησης. Τα πρόσωπα της εξουσίας αναδείχθηκαν ως αυθεντίες και σωτήρες, ο κόσμος που αντιδρούσε σε αυτήν την δυστοπία που ζούμε στοχοποιήθηκε ή οι αντιδράσεις του αποσιωπήθηκαν.

Όσο συνέβαιναν όλα αυτά ψηφίζονταν ένα σωρό νομοθετικά πλαίσια που υποβαθμίζουν περαιτέρω τις ζωές μας, κατά του περιβάλλοντος, της τέχνης, κατά της ίδιας μας της ύπαρξης.

Εν μέσω πανδημίας, ψηφίστηκε η εγκατάσταση μπάτσων σε πανεπιστήμια, η εντατικοποίηση της πανεπιστημιακής μάθησης, μπήκε σε εφαρμογή ο νόμος περί διαδηλώσεων που περιορίζει υπέρμετρα το δικαίωμα στη διαδήλωση, ενώ ετοιμάζεται να ψηφιστεί νομοσχέδιο που καταργεί το δωρο εργασίας και νομιμοποιεί την απλήρωτη εργασία.

Ανεφοδιάζαν τον στρατό τους με προσλήψεις μπάτσων και αγορά εξοπλισμού και οποιαδήποτε κίνηση αντίστασης στα τεκταινόμενα καταπνιγόταν με ωμή βία. Η "κοινωνική συμμόρφωση" έγινε πανάκεια όλων αυτών που έκοβαν πρόστιμα στα πάρκα, σε οικογένειες, σε πιτσιρικά στα παγκάκια και στα γεμάτα λεωφορεία. Τα κοντινά πάρκα και παιδικές χαρές μετατράπηκαν σε περιφρουρούμενα κάστρα όσο κυβερνητικά στελέχη, που χαίρουν κάθε προνομίου, απολάμβαναν οικογενειακές βόλτες στο ζάππειο. Υπήρξαμε οι αναλώσιμοι/ες, αυτοί/ές που έπρεπε να πάνε στη δουλειά τους χρησιμοποιώντας τα γεμάτα μέσα μαζικής μεταφοράς και αυτές που μπορούσαν να υπάρξουν στο δημόσιο χώρο μόνο ως εργαζόμενοι και ως καταναλωτές συνωστιζόμενοι σε ουρά για κάποιο κατάστημα και όχι για παράδειγμα σε κάποιο πάρκο. Η απαγόρευση της κυκλοφορίας έγινε η κανονικότητα και η ωμή καταστολή ήταν η απάντηση όσων διαφωνούσαν με την κρατική διαχείριση, μια σειρά από μέτρα που πλασαρίστηκαν ως "έξυπνα μέτρα".

Η έννοια της γειτονιάς όπως εμείς την έχουμε στο κεφάλι μας δεν έχει καμία σχέση με αυτό που προσπαθούν να δημιουργήσουν το εκάστοτε κράτος και κεφάλαιο. Μια συσπειρωμένη γειτονιά έχει την δυνατότητα να δομήσει την δικιά της ουτοπία διαπνεόμενη από αξίες αλληλεγγύης και συντροφικότητας, να αποτελέσει ένα ασφαλές και οικείο περιβάλλον για το καθένα μας ξεχωριστά.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσουμε και οι δεσμοί που φτιάχνουμε μπορούν να λειτουργήσουν ως εχέγγυο ασφαλείας για αυτό που θα γυρίσει στο σπίτι του αργά το βράδυ, για τον μετανάστη που μπορεί να δεχτεί μια απρόκλητη επίθεση, για μια θηλυκότητα που μπορεί να κινδυνεύει.

Πολύ καλά γνωρίζουμε ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η πόλη ειδικά τις νυχτερινές ώρες έγινε ένα ακόμη πιο αφιλόξενο τοπίο για τις θηλυκότητες και για τα άτομα που δέχονται παρενοχλήσεις στο δρόμο. Μετά την απαγόρευση κυκλοφορίας, οι δρόμοι αδειάζουν και είναι ακόμη πιο τρομακτικοί για εμάς να περπατάμε. Οι άδειοι δρόμοι, η κοινωνική απομόνωση και η καχυποψία που επέβαλε η πανδημία και οι απαγορεύσεις αμβλύνουν τον ήδη κυρίαρχο ατομικισμό που υπαγορεύει να κοιτάει ο καθένας τη δουλειά του και να αδιαφορεί για το διπλανό του.

Σε μια κοινωνία πατριαρχικά οργανωμένη, το ζήτημα αυτό δεν αναδεικνύεται, αντιμετωπίζεται σαν ένα «ευαίσθητο» ζήτημα. Η πραγματικότητα είναι πως μια θηλυκότητα μπορεί να κινδυνεύει τόσο έξω από το σπίτι της όσο και μέσα σε αυτό. Ανέκαθεν η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα αγκάθι στην καθημερινότητα μας, βρίσκεται σε κάθε γειτονιά. Πλέον και λόγω της κατάστασης που βιώνουμε (lockdown), της κοινωνικής απομόνωσης και της εσωστρέφειας της γειτονιάς, το φαινόμενο αυτό εντείνεται στηριζόμενο σε δύο βασικούς πυλώνες. Πρώτον, στο ότι ο εκάστοτε εξουσιαστής πατριάρχης περνά περισσότερο χρόνο στο σπίτι και δεύτερον στο ότι οι φωνές αντίδρασης μειώνονται ολοένα και περισσότερο. Ακόμη, καθίσταται δυσκολότερη η καταγγελία στις αρμόδιες υπηρεσίες λόγω της συνεχούς παρουσίας του εξουσιαστή και της περιορισμένης κινητικότητας του ατόμου που δέχεται την κακοποίηση.

Το lockdown έχει προφανώς συντελέσει σε αυτή την κατάσταση αλλά σαφώς δεν μπορεί να υφίσταται η σαθρή επιχειρηματολογία, ακόμη και σε περιπτώσεις δολοφονιών, πως για την έμφυλη βία ευθύνονται οι οικονομικές δυσκολίες και οι τεταμένες, λόγω του εγκλεισμού, προσωπικές σχέσεις. Η μετατροπή των γειτονιών σε μικρά αστικά κέντρα, η συνεχόμενη διέλευση κόσμου και η απροσωποποίηση της γειτονιάς, έχει πολλές φορές ως αποτέλεσμα να μην γνωρίζουμε ποιος μένει στην διπλανή πόρτα και κατ' επέκταση να μη μας ενδιαφέρει τι γίνεται πίσω από αυτή. Πλέον πολλές φορές, η αντανάκλαστική απάντηση σε φωνές από το δίπλα διαμέρισμα είναι ένα χτύπημα στον τοίχο για ησυχία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, όλων όσων αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελεί η αντίδραση του κόσμου της γειτονιάς σε πρόσφατη επίθεση έμφυλης βίας έναντι θηλυκότητάς στην γειτονιά της Κυψέλης. Η αντίδραση του κόσμου αποκαρδιωτική: "Εμείς δεν είχαμε ακούσει. Κλεινόμαστε στα σπίτι και φοβόμαστε. Και να ακούγαμε κάτι δεν θα βγαίναμε. Έρχονται συχνά κοπέλες με νεαρούς, άλλοι τις δέρνουν, τις κακοποιούν." Λόγια που ακούστηκαν από κάτοικο της κυψέλης σε τηλεοπτική εκπομπή. Σε μια κοινωνία όπου η πατριαρχία καλά κρατεί και όπου η κοινή γνώμη έπεσε από τα σύννεφα όταν έμαθε μέσω του metoo τι συμβαίνει πίσω από κλειστές πόρτες, το «μένουμε σπίτι» για κάποιες δεν είναι καθόλου εύκολο, είναι μάλιστα επικίνδυνο.

Απέναντι στη ζοφερή πραγματικότητα που μας επιφυλάσσουν οι εξουσιαστές, προτάσσουμε την οργάνωση των από τα κάτω, τη διεκδίκηση της εκπλήρωσης των αναγκών και επιθυμιών μας και του ζωτικού χώρου για όσα παραμελούνται απ' την κυρίαρχη αφήγηση, την οργάνωση μιας γειτονιάς βασισμένη σε αξίες αλληλεγγύης, συντροφικότητας και οριζοντιότητας. Προσπαθώντας να κάνουμε συλλογικά τις ζωές μας λίγο καλύτερες σκεφτόμαστε μια γειτονιά που μας χωράει όλα, μια γειτονιά στην οποία δεν υφίστανται οικονομικοί, φυλετικοί αποκλεισμοί, ούτε αποκλεισμοί με βάση τη σεξουαλικότητα, το φύλο και την εθνικότητα, και όπου το ένα άτομο θα είναι εκεί για το άλλο. Ενάντια στην ιεραρχία και τις σχέσεις εξάρτησης που δημιουργούν οι φιλανθρωπικές οργανωμάστε σε οριζόντιες συλλογικότητες, σωματεία βάσης, συνελύσεις γειτονιάς, στέκια, καταλήψεις για να διεκδικήσουμε τα αυτονόητα.

τυπώθηκε και κυκλοφόρησε στην Αθήνα τον
μαίο του 2021

